

**Alloctonen, burgerinitiatieven en
participatie
IIP**

Gevraagd: initiatieven. Doen allochtone bewoners ook mee?

Het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP) heeft in 2004 een onderzoek gedaan naar het gebruik van burgerinitiatieven. In 2009 is dit onderzoek opnieuw uitgevoerd om te bezien welke ontwikkelingen zich hebben voorgedaan. Bovendien is bij het tweede onderzoek het gebruik van bewonersbudgetten meegenomen. ¹ In het verlengde van het laatste onderzoek heeft het IPP tussen mei en november 2009 een ander onderzoek gedaan, nu naar het gebruik van bewonersbudgetten door allochtone bewoners.

Maken allochtone bewoners gebruik van de budgetten voor wijkverbetering in de vorm van het vouchersysteem?

Kader

In het kader van programma's voor wijkverbeteringen heeft de Minister van Wonen, Wijken en Integratie (WWI) voor de G31 gemeenten een nieuw budget ingezet om de bewoners van de wijken te betrekken bij de wijkverbeteringen. Voor dit programma wordt op jaarbasis 10 miljoen euro uitgetrokken, elk van de 31 gemeenten krijgt hiervoor een budget van € 300.000.

Het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA), een vereniging van actieve bewoners uit de G31 gemeenten, heeft voor de besteding van dit budget het zogenoemde vouchersysteem ontwikkeld. Uitgangspunt van het vouchersysteem is het versterken van de positie van de bewoners in hun wijken en hen in de gelegenheid stellen zelf met initiatieven te komen die de leefbaarheid van de wijk verbeteren. Met dit systeem kunnen bewoners initiatieven indienen. Bij goedkeuring van die initiatieven krijgen de initiatiefnemers een voucher, in de vorm van een tegoedbon, waarmee ze zelf het initiatief kunnen uitvoeren. Hiermee krijgen de bewoners meer invloed in de wijk, of zoals de toenmalige minister Ella Vogelaar het verwoordde: 'Geld is macht. Met de vouchers krijgen de bewoners meer macht in hun eigen buurt'. De looptijd van dit budget is van 2008 tot 2011.

In dertien van de 31 betrokken gemeenten wordt met dit vouchersysteem gewerkt. Vier van die steden liggen in de provincie Noord-Holland: Alkmaar, Amsterdam, Haarlem en Zaanstad. Vier steden waar een aanzienlijk deel van de

Stad	Aantal inwoners per 1-1-2009	% niet-westerse allochtone inwoners
Alkmaar ²	93.440	12%
Amsterdam ³	756.347	35%
Haarlem ⁴	148.201	13%
Zaanstad ⁵	144.043	17%

bevolking van niet-westerse allochtone afkomst is.

¹ Wipkippen, wisselgeld & wisselend succes. 2009, Martje van Ankeren, Download van IPP-website

² Gemeente Alkmaar, GBA (bewerking O&S)

³ Gemeente Amsterdam, Stadsdelen in cijfers 2009, Dienst O&S

⁴ Website Gemeente Haarlem, Haarlem a-z/ feiten en cijfers

⁵ Website Gemeente Zaanstad, cijfers.zaanstad.nl

Wie beslist?

Elke betrokken gemeente bepaalt zelf in welke wijken het budget ingezet wordt. In de opzet van LSA was voorzien dat de bewoners in de beoogde wijken een zogenoemde regiegroep zouden opzetten. Deze regiegroep zou dan de ingediende initiatieven beoordelen en deze al dan niet honoreren. Ook hier zijn de burgers aan zet. Niet elke gemeente heeft deze suggestie overgenomen. In een aantal steden ligt de besluitvorming bij het college van B&W, soms is er voor een combinatie van burgers, ambtenaren en het welzijnswerk gekozen.

Werkwijze

In de periode mei – oktober 2009 zijn de onderzoekgegevens verzameld. Voor het onderzoek heeft het IPP per gemeente contact opgenomen met de ambtenaren die betrokken zijn bij de uitvoering van het vouchersysteem. De ambtenaren hebben de relevante beschikbare informatie aangeleverd. In Amsterdam is ook gebruik gemaakt van informatie van het Amsterdams Steunpunt Wonen (ASW).

De vraag van het IPP luidde: 'Doen allochtone burgers mee aan bewonersinitiatieven met het vouchersysteem?' Voor 'meedoen' werd vervolgens als indicatie gebruikt 'het indienen van een initiatief'. Andere vormen van 'meedoen' zijn lastiger eenduidig vast te stellen. Bij het initiatief betrokken zijn, meedoen bij de uitvoering en tot de doelgroep horen zijn categorieën die moeilijker te kwantificeren zijn. De indiener van een initiatief wordt op naam geregistreerd. 'Hoeveel van de ingediende initiatieven zijn afkomstig van allochtone inwoners?' is de onderzoeksvraag geworden. Het onderzoek is gedaan tijdens de looptijd van het subsidieprogramma 2008-2011, tussen mei en november 2009. Het zijn dus tussentijdse gegevens.

Resultaten

Alkmaar

In Alkmaar is het nieuwe budget toegevoegd aan de bestaande budgetten voor wijkverbetering in alle Alkmaarse wijken. De wijk Overdie, een Vogelaarwijk, krijgt extra geld.

Van de wijken Overdie, de Mare en Daalmeer/Koedijk is informatie aangedragen over de initiatieven van allochtone inwoners. Over de andere wijken zijn geen gegevens verstrekt. In Overdie is een regiegroep ingesteld. Aanvankelijk was er onvrede in de wijk, omdat er nauwelijks allochtonen in de regiegroep zaten. Inmiddels is dat rechtgezet. De regiegroep beslist over projecten tot een bedrag van 7.500 euro. Voor projecten boven 7.500 euro wordt door de regiegroep een wijkraadpleging georganiseerd.

In de andere Alkmaarse wijken beslist de gemeente over kleine projecten tot een bedrag van 2.500 euro. Over projecten tussen 2.500 euro en 7.500 euro beslist de ingestelde regiegroep en voor projecten die een groter budget nodig hebben, organiseert de regiegroep een wijkraadpleging.

	Bevolking 1-1-2009	Allochtonen	%	Beschikbaar budget	Aantal initiatieven	Allochtone initiatiefnemers
Alkmaar	93.440	11.450	12	€ 300.000		
Overdie	7.332	2.570	35		38	8 = 21%
De Mare	16.194	2.023	12,5		62	7 = 11%
Daalmeer/Koedijk	14.078	1.171	8		27	0

Amsterdam

Door de gemeente Amsterdam is het stedelijk budget van 300.000 euro toegewezen aan drie stadsdelen: Osdorp, Oost-Watergraafsmeer en Zuidoost. Elk stadsdeel heeft een budget van 100.000 euro gekregen. Door de stadsdelen zijn specifieke buurten gekozen voor het vouchersysteem.

De verantwoordelijkheid voor het vouchersysteem in Amsterdam ligt bij de Huurdersvereniging Amsterdam. Het Amsterdams Steunpunt Wonen levert een projectleider voor de initiatieven in alle drie stadsdelen. Tot het bedrag van 10.000 euro beslist de regiegroep in de wijk. Over projecten boven 10.000 euro vindt er een wijkraadpleging plaats. De vorm van raadpleging verschilt per stadsdeel.

In Osdorp wordt per buurt op een bewonersavond gestemd over de initiatieven. In Oost Watergraafsmeer is er een besluitcommissie bestaande uit een medewerker van het stadsdeel, een medewerker van de woningcorporatie, een medewerker van een welzijnsorganisatie en twee buurtbewoners. In Zuidoost besluit de participatiemakelaar samen met de wijkcoördinator.

	Bevolking 1-1-2009	Allochtonen	%	Beschikbaar budget	Aantal initiatieven	Allochtone initiatiefnemers
Amsterdam	756.347	262.759	35			
<i>Osdorp</i>	47.511	21.075	44	€ 100.000		
Borredambuurt					5	4
Wildeman					10	9
Reimerswaalbuurt					13	10
ZWK					35	18
Osdorp totaal					63	41 = 65%
<i>Oost Watergraafsmeer</i>	59.763	17.944	30	€ 100.000		
Dapperbuurt					55	10= 18%
<i>Zuidoost</i>	80.490	51.216	64	€ 100.000	100.000	
Venserpolder					25	15= 60%

Zaanstad

De gemeente Zaanstad gebruikt het budget zowel voor de wijk Poelenburg, tevens een Vogelaarwijk, als voor activiteiten in andere wijken. Het budget wordt gecombineerd met bestaande budgetten voor wijkverbetering.

	Bevolking 1-1-2009	Allochtonen	%	Beschikbaar budget	Aantal initiatieven	Allochtone initiatiefnemers
Zaanstad	144.043	24.563	17	€ 300.000		
<i>Poelenburg</i>	8.114	4.840	60	€ 150.000	28	9 (= 32%)
<i>Krommenie</i>				€ 30.000	6	0
<i>Rosmolenbuurt</i>				?	9	0
					43	9

De bestaande wijkbeheergroepen fungeren als regiegroepen, die bepalen welke projecten gefinancierd worden.

Haarlem

De gemeente Haarlem heeft het budget van 300.000 euro aangewend voor de negen gebieden in de stad die al een wijkcontract met de gemeente hebben. In Haarlem heeft men ervoor gekozen vooralsnog geen regiegroep van burgers in te stellen. Voor vouchers van minder dan 10.000 euro beslist de gemeente (c.q. de gebiedsmanager) in samenspraak met de wijkraden. Voor grotere bedragen wordt een digitale wijkraadpleging georganiseerd. De gemeente overweegt in 2010 met regiegroepen te gaan werken.

	Bevolking 1-1-2009	Allochtonen	%	Beschikbaar budget	Aantal initiatieven	Allochtone initiatiefnemers
Haarlem	148.201	19.955	13	€ 300.000	41	9 (= 22%)

Conclusies

- De gegevens van Alkmaar zijn niet compleet. Van wat wel bekend is kan men concluderen dat het aandeel van allochtone initiatiefnemers redelijk tot goed is, met uitzondering van de wijk Daalmeer/Koedijk.
- In Amsterdam is het vooral het stadsdeel Osdorp dat hoog scoort met het aandeel allochtone initiatiefnemers; tweederde van de initiatieven is ingediend door allochtonen. In het stadsdeel Osdorp is 44% van de bevolking van allochtone afkomst. Het aandeel allochtone initiatiefnemers in de Venserpolder komt bijna overeen met het aandeel van allochtone bewoners in het stadsdeel Zuidoost.
- De gegevens van Zaanstad zijn niet compleet. Poelenburg is de wijk waar de meerderheid van de bevolking van allochtone afkomst is: 60%. Een derde van de ingediende initiatieven in deze wijk komt van allochtone inwoners.
- Haarlem heeft de budgetten verdeeld over wijken in de hele stad. 22% van de initiatieven komt van allochtone bewoners. Enige relativering van de cijfers is op zijn plaats:
 - * Bij een aantal initiatieven zijn allochtonen wel betrokken bij het initiatief, maar is de indiener een autochtoon.
 - * De opgegeven cijfers vormen een momentopname. De aanvragen lopen nog door. Pas aan het eind van de looptijd van het programma (2011) kunnen de definitieve cijfers vastgesteld worden.

Voorzichtig kunnen we stellen dat het vouchersysteem in Noord-Holland redelijk gebruikt wordt door allochtone bewoners. In totaal zijn er door de vier Noord-Hollandse gemeenten die werken met het vouchersysteem 354 initiatieven aangemeld. Hiervan zijn er 99 ingediend door allochtone bewoners. Dit is 28% van de aanvragen. In de provincie Noord-Holland is het aandeel allochtonen 16,8 % van de bevolking.

Dank

Het IPP dankt allen die hebben meegewerkt aan dit onderzoek door gegevens te verstrekken: ambtenaren, welzijnsorganisaties, (allochtone) burgers.
Amsterdam, 1 december 2009

Colofon

Onderzoek: Brahim Fattah
Verslag en projectleiding: Lisette Dekker

© Instituut voor Publiek en Politiek 2009
Gedeelten van deze uitgave mogen zonder toestemming worden overgenomen,
mits daarbij de bron wordt vermeld Instituut voor Publiek en Politiek

Prinsengracht 915
1017 KD Amsterdam.
020-5217600
b.fattah@publiek-politiek.nl
l.dekker@publiek-politiek.nl
www.publiek-politiek.nl

*Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties*